

Autoreferat

1. Imię i nazwisko.

Barbara Konat

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

2013: stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie filozofii, nadany przez Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (Instytut Filozofii).

Rozprawa doktorska pt. *Wybrane założenia filozoficzne oraz procedury badawcze w językoznawstwie kognitywnym i generatywnym. Analiza porównawcza z perspektywy Idealizacyjnej Teorii Nauki* została przygotowana w Zakładzie Epistemologii i Kognitywistyki, Instytut Filozofii. Promotor: prof. dr hab. Krzysztof Łastowski. Recenzenci: prof. dr hab. Paweł Zeidler, prof. dr hab. Henryk Kardela.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu:

Starsza wykładowczyni: od 01.10.2017 do 28.02.2018

Adiunktka: od 01.03.2018 – obecnie

University of Dundee, Wielka Brytania:

Post-doc: od 01.01.2015 do 30.06.2016

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). Omówienie to winno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych osiągnięć, jak i w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie, w przypadku, gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej.

Głównym osiągnięciem naukowym stanowiącym podstawę ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego jest autorska monografia:

Konat, B. (2025). *Emotional Appeals in Argumentation: From Rhetoric to Psychology and Artificial Intelligence*. Springer, Argumentation Library 47.

Monografia ta stanowi syntetyczne ujęcie wieloletniego autorskiego programu badawczego poświęconego roli emocji w argumentacji naturalnej, rozumianej jako argumentacja perswazyjna występująca w codziennej komunikacji, debatach publicznych oraz dyskursie medialnym i internetowym. Praca mieści się w ramach nauki o komunikacji społecznej i mediach, łącząc podejścia zaczerpnięte z teorii argumentacji, psychologii emocji oraz lingwistyki obliczeniowej, przy czym jej zasadniczym celem nie jest zestawienie perspektyw, lecz ich integracja w ramach spójnego modelu teoretycznego, oraz realizacja badań empirycznych w ramach tego modelu.

Punktem wyjścia monografii jest krytyczna diagnoza dominujących ujęć emocji w teorii argumentacji. W klasycznej retoryce *patos* uznawany był za jeden z trzech filarów perswazji, jednak w nowożytnej i współczesnej refleksji nad argumentacją emocje często traktowane są jako element pozaracjonalny, potencjalnie manipulacyjny lub metodologicznie trudny do uchwycenia. W konsekwencji wiele wpływowych teorii argumentacji koncentruje się niemal wyłącznie na strukturze inferencyjnej argumentów, marginalizując pytanie o to, dlaczego argumenty bywają przekonujące dla realnych odbiorców. Monografia wypełnia tę lukę, proponując ujęcie emocji jako integralnego komponentu perswazji, wpływającego na postrzeganą siłę argumentów oraz dynamikę interakcji perswazyjnej.

Centralnym założeniem pracy jest teza, że emocjonalne odwołania w argumentacji należy analizować jako zjawiska interakcyjne, zachodzące pomiędzy mówcą a odbiorcą, a nie wyłącznie jako właściwości tekstu lub wypowiedzi. Na tej podstawie w monografii przedstawiony został autorski Model Interakcyjnego *Pathos* w Argumentacji (ang. *Model of Interactional Pathos in Argumentation – MIPA*), który stanowi główny wkład teoretyczny pracy, nigdzie wcześniej nie publikowany. Model ten pozwala systematycznie rozróżnić intencję emocjonalnego oddziaływania po stronie mówcy od rzeczywistych reakcji emocjonalnych odbiorców, a zarazem powiązać oba te poziomy z oceną siły argumentów i skuteczności perswazyjnej.

Monografia ma charakter zarówno teoretyczny, jak i empiryczny. Oprócz rozwinięcia modelu pojęciowego przedstawia ona szereg badań empirycznych, obejmujących eksperymenty psychologiczne, analizy korpusowe debat politycznych oraz badania dyskusji internetowych, a także propozycje metod automatycznej identyfikacji emocjonalnych odwołań w argumentacji z wykorzystaniem narzędzi lingwistyki obliczeniowej. Istotnym elementem

osiągnięcia jest zatem nie tylko zaproponowanie nowego ujęcia patosu, lecz także jego konsekwentna operacjonalizacja, umożliwiająca badania nad emocjami w argumentacji na dużą skalę i w oparciu o dane naturalne.

Monografia została opublikowana w renomowanej serii *Argumentation Library* wydawnictwa Springer, co pozwala na jej zakorzenienie w międzynarodowej debacie naukowej z zakresu teorii argumentacji. Praca ma charakter autorski i spójny; integruje oraz rozwija wątki obecne w moich wcześniejszych publikacjach, jednak nie stanowi prostego zbioru artykułów, lecz autonomiczne opracowanie o jednolitej strukturze teoretycznej i metodologicznej.

Problematyka podjęta w monografii pozostaje w ścisłym związku z obszarem nauk o komunikacji społecznej i mediach, ponieważ jej przedmiotem jest analiza mechanizmów perswazji realizowanych w rzeczywistych praktykach komunikacyjnych, w szczególności w debatach publicznych, dyskursie politycznym oraz interakcjach medialnych i internetowych. Zaproponowane ujęcie emocjonalnych odwołań w argumentacji pozwala opisywać, w jaki sposób komunikaty medialne kształtują emocjonalne nastawienia odbiorców i wpływają na odbiór treści argumentacyjnych, niezależnie od ich formalnej poprawności logicznej. Monografia koncentruje się na komunikacji adresowanej do masowych i rozproszonych audytoriów, analizując zarówno strategie nadawcze, jak i reakcje odbiorców wyrażane w komunikacji zapośredniczonej medialnie, co sytuuje ją w centrum badań nad perswazją, dyskursem publicznym i komunikacją polityczną. Tym samym praca wnosi wkład do nauk o komunikacji społecznej i mediach, oferując narzędzia teoretyczne i empiryczne do badania emocjonalnego wymiaru przekazów medialnych oraz ich roli w kształtowaniu opinii, postaw i dynamiki debaty publicznej.

Pierwsza część monografii ma charakter teoretyczny i pełni funkcję fundamentu pojęciowego dla dalszych analiz empirycznych. Jej zasadniczym celem jest nowe osadzenie patosu w teorii argumentacji poprzez połączenie klasycznej refleksji retorycznej z nowoczesnymi ujęciami pragmatycznymi i dialogicznymi. Punkt wyjścia stanowi Arystotelesowska koncepcja patosu jako jednego z trzech podstawowych środków perswazji, rozumianego jako oddziaływanie na stan emocjonalny odbiorcy. To klasyczne rozróżnienie zostaje w monografii potraktowane jako intuicja teoretyczna o dużym potencjale wyjaśniającym, która została w późniejszych tradycjach argumentacyjnych w znacznym stopniu uproszczona lub porzucona.

Książka podejmuje krytyczną analizę dominujących współczesnych teorii argumentacji, w szczególności podejść normatywnych i strukturalnych, takich jak Pragma-dialektyka czy tradycja logiki nieformalnej, które koncentrują się na poprawności inferencji, typach

argumentów oraz regułach racjonalnej dyskusji. W ujęciach tych emocje pojawiają się najczęściej jako czynniki zewnętrzne wobec argumentacji lub jako potencjalne źródła błędu i manipulacji. Odwołując się do wczesnych prac Douglasa Waltona, Michaela A. Gilberta oraz Christiana Plantina, monografia pokazuje, że takie podejście istotnie ogranicza możliwość analizy realnych praktyk perswazyjnych, zwłaszcza w dyskursie publicznym i medialnym, w których skuteczność argumentów nie daje się wyjaśnić wyłącznie w kategoriach formalnej poprawności rozumowania.

Kluczowym krokiem teoretycznym w tej części pracy jest wprowadzenie perspektywy pragmatyki lingwistycznej, ze szczególnym uwzględnieniem teorii aktów mowy w ujęciu Austina i późniejszym Searle'a. Dzięki zastosowaniu tej integracji, argumentacja traktowana jest jako działanie komunikacyjne osadzone w kontekście interakcyjnym. Odwołując się do tradycji pragmatyki poznawczej i teorii relewancji Sperbera i Wilson, monografia przesuwa punkt ciężkości z rekonstrukcji struktury argumentu na analizę intencji mówcy oraz procesów interpretacyjnych po stronie odbiorcy. W tym ujęciu emocjonalne odwołania są jednym z narzędzi, za pomocą których mówca kształtuje warunki interpretacji argumentu i jego postrzeganą siłę.

Na tej podstawie w pierwszej części książki rozwinięty zostaje autorski Model Interakcyjnego Patosu w Argumentacji (MIPA), który stanowi oryginalne rozwiązanie teoretyczne zaproponowane w monografii. Model ten konceptualizuje patos jako akt pragmatyczny realizowany w interakcji pomiędzy mówcą a odbiorcą, w którym emocjonalne odwołanie jest intencjonalnie projektowane przez mówcę, lecz jego efekt zależy od reakcji emocjonalnej odbiorcy. Wprowadzenie tego rozróżnienia pozwala uchwycić zarówno asymetrię intencji i efektów perswazyjnych, jak i empirycznie badać sytuacje, w których emocjonalne odwołania działają inaczej, niż zakłada mówca.

Wkład pierwszej części monografii polega zatem na zaproponowaniu spójnego ujęcia patosu, które łączy klasyczne intuicje retoryczne z pragmatycznym rozumieniem komunikacji i przygotowuje grunt pod dalsze analizy psychologiczne i obliczeniowe. Część ta nie tylko porządkuje istniejące stanowiska teoretyczne, lecz przede wszystkim wprowadza ramę pojęciową umożliwiającą systematyczne badanie emocji jako elementu argumentacji naturalnej, a nie jej ubocznego efektu.

Druga część monografii poświęcona jest językowi emocji oraz psychologicznym podstawom emocjonalnych odwołań w argumentacji i pełni kluczową funkcję pomostową pomiędzy ramą teoretyczną wypracowaną w części pierwszej a analizami empirycznymi przedstawionymi w dalszych rozdziałach. Punktem wyjścia jest założenie, że badanie patosu w

argumentacji wymaga precyzyjnego opisu tego, w jaki sposób emocje są kodowane i rozpoznawane w języku, a także jak funkcjonują jako stany psychiczne po stronie odbiorcy.

Analiza języka emocji odwołuje się do tradycji lingwistycznych i argumentacyjnych Christiana Plantina rozwijanych m.in. przez Sarę Cigadę czy Sarę Greco. Ujęcia te pozwalają pokazać, że emocje w argumentacji nie muszą przyjmować postaci jawnych nazw stanów afektywnych, lecz mogą być realizowane poprzez struktury argumentacyjne, strategie wartościowania, metafory (jak w pracach Franceski Ervas), pytania retoryczne czy konstrukcje intensyfikujące. Zawiera też opis wcześniejszych badań mojego zespołu w zakresie relacji między argumentacją, emocjami i metaforą w języku debat politycznych. Tym samym część ta dostarcza narzędzi pojęciowych do analizy emocji jako zjawiska osadzonego w języku i interakcji.

Równolegle monografia wprowadza podstawowe modele psychologii emocji, w szczególności podejścia emocji podstawowych, reprezentowane przez prace Paula Ekmana i Roberta Plutchika. Modele te są prezentowane jako użyteczne ramy analityczne, pozwalające systematycznie opisywać typy emocji oraz ich funkcje adaptacyjne, pomimo ich koniecznego w ramach książki uproszczenia. W pracy podkreślono, że dla badaczy argumentacji istotne jest nie tyle wyjaśnienie genezy emocji, ile możliwość operacjonalizacji emocjonalnych odwołań i reakcji odbiorców w sposób intersubiektywnie weryfikowalny. Psychologiczne modele emocji dostarczają takiej wspólnej siatki pojęciowej, umożliwiającej łączenie analiz jakościowych z badaniami empirycznymi.

Na tym tle druga część monografii wprowadza moje własne, wcześniej publikowane, badania empiryczne nad rolą emocji w postrzeganej sile argumentów, realizowane w ramach szerszego programu badawczego rozwijanego w kolejnych latach. Badania te obejmują zarówno eksperymenty psychologiczne, jak i analizy danych pochodzących z debat oraz dyskusji publicznych, i koncentrują się na relacji pomiędzy emocjonalnym zaangażowaniem odbiorców, ich stanami afektywnymi oraz oceną argumentów. Ich celem jest zarówno testowanie założeń teoretycznych, jak i identyfikacja wzorców, w których emocjonalne odwołania wzmacniają lub osłabiają skuteczność perswazyjną argumentów w zależności od kontekstu i cech odbiorcy. Wkład tej części monografii polega zatem na pokazaniu, że integracja badań nad językiem emocji z psychologią emocji pozwala stworzyć empirycznie ugruntowane podstawy analizy patosu w argumentacji.

Trzecia część monografii poświęcona jest obliczeniowym podejściom do argumentacji, czyli wykorzystaniu narzędzi językoznawstwa obliczeniowego i sztucznej inteligencji do analizy dużych zbiorów tekstów. Część ta stanowi dopełnienie wcześniejszych rozważań

teoretycznych i psychologicznych, pokazując, w jaki sposób zaproponowane ujęcie patosu może być operacjonalizowane w badaniach nad argumentacją naturalną z wykorzystaniem narzędzi programistycznych, statystycznych i modeli językowych uczonych maszynowo. Punktem odniesienia dla tej części są prace rozwijane w nurcie wydobywania argumentacji (ang. *argumentation mining*), w szczególności badania prowadzone przez Chrisa Reeda oraz Katarzynę Budzyńską, a także Teoria Zakotwiczania Inferencji (ang. *Inference Anchoring Theory, IAT*), która dostarcza formalnych narzędzi do łączenia struktury argumentacyjnej z jej osadzeniem w dialogu i kontekście pragmatycznym. Kompetencje w tym zakresie zostały przeze mnie rozwinięte podczas stażu podoktorskiego w University of Dundee, gdzie teoria ta oraz towarzyszące jej obliczeniowe metody analityczne stanowiły istotny element pracy badawczej.

Na tym fundamencie monografia przechodzi od klasycznych metod wydobywania argumentacji do autorskich propozycji analizy patosu z wykorzystaniem narzędzi lingwistyki obliczeniowej. W tej części prezentuję własne analizy empiryczne, z których znaczna część nie była wcześniej publikowana, obejmujące zarówno dane z debat publicznych, jak i materiał pochodzący z moich badań nad argumentacją w środowiskach cyfrowych. Dotychczasowe badania nad emocjami w argumentacji opierały się przede wszystkim na ręcznych analizach prowadzonych przez zespoły anotatorów oraz na prostych narzędziach automatycznych, takich jak klasyczne metody analizy sentymentu czy wykrywania emocji wyrażanych w tekście. Podejścia te pozwalały uchwycić emocjonalny ton wypowiedzi, lecz nie umożliwiały systematycznego badania emocji w ramach interakcji perswazyjnej, czyli zarówno prób wzbudzania emocji przez nadawców, jak i emocjonalnych reakcji odbiorców.

W tej części pracy proponuję autorską metodę, która wykorzystuje duże modele językowe jako narzędzia klasyfikacyjne do rozpoznawania emocjonalnych odwołań w argumentacji naturalnej. W połączeniu z opracowanym wcześniej modelem MIPA pozwala to operacjonalizować patos w sposób skalowalny, powtarzalny i możliwy do zastosowania w analizach wielojęzykowych. Modele te traktowane są nie jako symulacje „rozumienia” emocji, lecz jako narzędzia identyfikujące wzorce językowe skorelowane z patosem, co otwiera drogę do badania emocji w argumentacji na poziomie niedostępnym dla wcześniejszych metod.

Przedstawiam dwie własne analizy wykorzystujące autorski model MIPA: pierwsza dotyczy ilościowo-jakościowej analizy strategii komunikacyjnych w transkryptach debat studenckich zorganizowanych jako część naszego eksperymentu, co pokazuje, że model MIPA pozwala łączyć podejście psychologiczne (ramy eksperymentalne i interpretacja zachowań perswazyjnych) z podejściem obliczeniowym (automatyczna anotacja patosu i kategoryzacja

odwołań emocjonalnych z użyciem LLM). Wyniki tych analiz nie były dotąd publikowane. Drugie badanie to analiza debat przedwyborczych w sześciu krajach (Estonia, Finlandia, Polska, Grecja, Niderlandy, Hiszpania). Dzięki wprowadzeniu autorskich metod zastosowań AI do analizy patosu, możliwe było otrzymanie wyników dla wszystkich sześciu języków z tego wielojęzycznego zbioru. Zastosowałam tę samą procedurę pathos mining do porównań ilościowych i do doboru studiów przypadku. Metoda nadaje się zarówno do uchwycenia podobieństw międzyjęzycznych, jak i różnic kulturowo-specyficznych w strategiach perswazji.

Trzecia część monografii pełni zatem nie tylko funkcję prezentacji wyników badań, lecz także otwiera przestrzeń dla dalszych prac empirycznych i metodologicznych. Ma ona w zamierzeniu charakter częściowo programowy: wskazuje możliwe kierunki rozwoju badań nad patosem w argumentacji, a zarazem oferuje praktyczny punkt odniesienia dla młodych badaczy zainteresowanych łączeniem teorii argumentacji z metodami sztucznej inteligencji i analizy danych językowych. W tym sensie część ta domyka całość monografii, pokazując, że proponowane ujęcie patosu jest narzędziem badawczym zdolnym do dalszego rozwoju i adaptacji.

Metody te rozwijam obecnie w projekcie „PersOn: Pragmatyczny Model Perswazji w Społecznościach Online”, finansowanym w konkursie Sonata Bis NCN na lata 2025–2030. W ramach projektu utworzyłam Laboratorium Potocznej Argumentacji i Perswazji (ang. *Laboratory of Everyday Argumentation and Persuasion, LEAP*) na Wydziale Psychologii i Kognitywistyki UAM. W laboratorium, opierając się na wcześniej opracowanym modelu patosu, rozszerzamy jego zastosowanie o wymiar komunikacyjny i pragmatyczny. Analizujemy nie tylko emotywnie akty mowy, lecz także funkcję fatyczną oraz jej wpływ na postrzeganą siłę argumentów w interakcjach online. Badania łączą eksperymenty psychologiczne, anotację korpusową i modelowanie obliczeniowe. Pokazuje to, że model MIPA, zaproponowany w monografii, stanowi ramę teoretyczno-metodologiczną, którą można skalować, adaptować do nowych domen dyskursu i integrować z narzędziami sztucznej inteligencji.

Całość monografii tworzy spójny program badawczy, w którym refleksja teoretyczna, podstawy psychologiczne oraz metody obliczeniowe wzajemnie się dopełniają. W części pierwszej zaproponowane zostaje nowe ujęcie patosu jako zjawiska interakcyjnego, osadzonego w pragmatyce argumentacji; część druga dostarcza językowych i psychologicznych narzędzi umożliwiających jego empiryczne badanie; część trzecia natomiast pokazuje, w jaki sposób to ujęcie może być operacjonalizowane w analizach obliczeniowych argumentacji naturalnej, także w środowiskach wielojęzycznych. Wkład monografii polega

zatem nie tylko na wprowadzeniu oryginalnego modelu teoretycznego, lecz także na stworzeniu ram metodologicznych pozwalających systematycznie badać emocjonalny wymiar argumentacji w rzeczywistych praktykach komunikacyjnych, otwierając tym samym nowe perspektywy badawcze dla teorii argumentacji oraz nauk o komunikacji społecznej i mediach.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Moja aktywność naukowa była realizowana w kilku ośrodkach krajowych i zagranicznych.

W latach 2015–2016 byłam zatrudniona jako asystentka badawcza (post-doc) w projekcie B+R ArgAn: Argument Analytics w Centre for Argument Technology, University of Dundee (Wielka Brytania), finansowanym przez Innovate UK, realizowanym we współpracy ze start-upem Juralio Ltd. (kierownik naukowy: dr hab. Katarzyna Budzyńska; kierownik projektu po stronie przemysłowej: Graeme Johnston).

W latach 2016–2017 pracowałam jako asystentka badawcza (post-doc) w projekcie EthAn: Ethos Analysis (NCN Harmonia) w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN (kierownik: dr hab. Katarzyna Budzyńska).

Od roku 2017 do chwili obecnej jestem zatrudniona jako adiunktka na Wydziale Psychologii i Kognitywistyki (a wcześniej w Instytucie Psychologii) Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W ramach pracy badawczej zajmuję się tam teorią argumentacji i stworzyłam Laboratorium Potocznej Argumentacji i Perswazji.

W latach 2021–2023 byłam wykonawczynią w międzynarodowym projekcie *Chist-Era iTRUST: Interventions against polarisation in society for TRUSTworthy social media: From diagnosis to therapy*, realizowanym w Laboratorium Nowego Etosu na Politechnice Warszawskiej pod kierunkiem prof. Katarzyny Budzyńskiej.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

Działalność dydaktyczna

Na Wydziale Psychologii i Kognitywistyki UAM prowadzę przedmioty: Językoznawstwo ogólne oraz Językoznawstwo kognitywne. Prowadziłam także laboratoria z zakresu

przetwarzania języka naturalnego. Byłam promotorką ponad 40 prac licencjackich i magisterskich. Obecnie pełnię funkcję promotorki pomocniczej dwóch doktorantek.

Działalność organizacyjna

Kieruję projektem SONATA BIS „PersOn: Pragmatyczny Model Perswazji w Społecznościach Online”, w ramach którego utworzyłam Laboratorium Potocznej Argumentacji i Perswazji (LEAP) na Wydziale Psychologii i Kognitywistyki, którym kieruję.

Działalność popularyzująca naukę

Udziałałam wywiadów popularyzujących wyniki badań m.in. w:

- Radio Poznań, „Atomowe rozmowy” (3.12.2023),
- Radio Poznań, „Rozmowy po zachodzie” (31.03.2025),
- magazynie „Sens” (nr 11/2023),
- magazynie Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza „Życie Uniwersyteckie”.

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

Utrzymuję stałą współpracę naukową z ośrodkami krajowymi i zagranicznymi, także poza formalnymi ramami projektów badawczych. Współpracuję z Centre for Argument Technology, University of Dundee, w zakresie tworzenia zasobów danych i rozwijania narzędzi do analizy argumentacji w języku naturalnym. Jestem członkinią zrzeszoną grupy LANCAR na Uniwersytecie Amsterdamskim. Współpracuję również z Laboratorium Nowego Etosu na Politechnice Warszawskiej oraz z badaczami z Uniwersytetu Łódzkiego, UMCS i UMK, z którymi wspólnie uczestniczymy w seminariach i konsultacjach.

.....
(podpis wnioskodawcy)